

Poikkien yritys- ja palvelualueen lepakkoselvitys 2014

Lokakuu 2014

Terhi Wermundsen

Wermundsen Consulting Oy

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	2
2. KARTOITUSALUE	2
3. LEPAKOIDEN SUOJELU SUOMESSA.....	3
4. SUOMEN LEPAKOT.....	3
5. KARTOITUSMENETELMÄT	3
6. TULOKSET	5
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	7
8. LÄHTEET.....	7

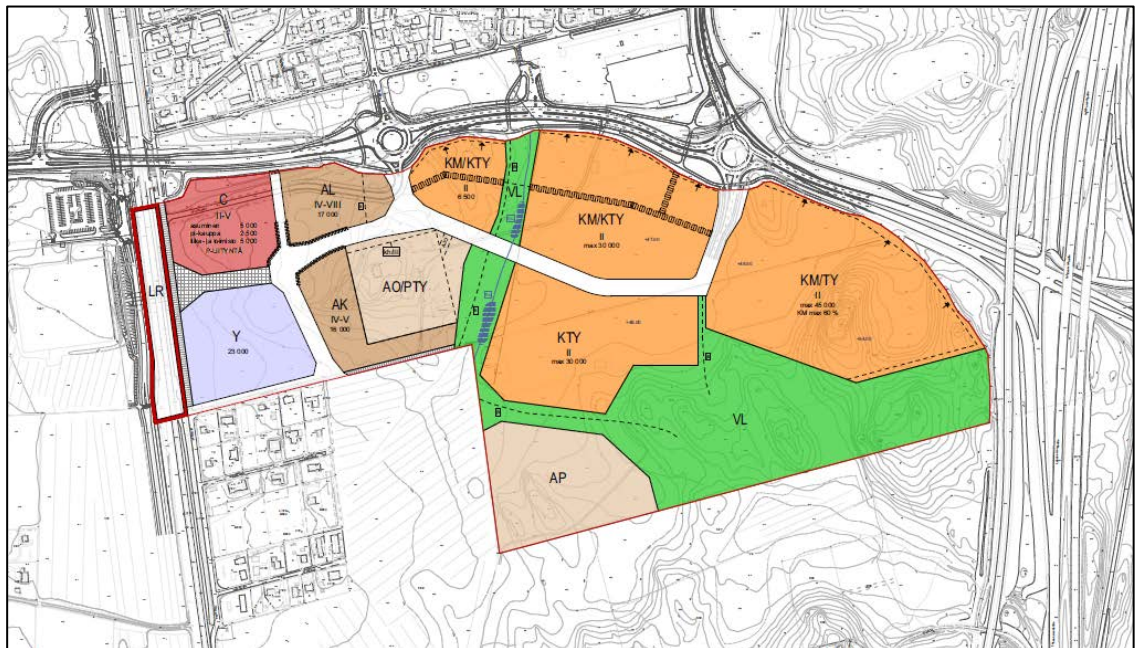
Poikkien yritys- ja palvelualueen lepakkoselvitys 2014

1. JOHDANTO

Tämän työn tarkoituksena on selvittää, esiintyykö Poikkien yritys- ja palvelualueella lepakoita. Maastokartoituksilla on pyritty saamaan mahdollisimman tarkka kuva alueen kesäisestä lepakkolajistosta sekä lepakoiden käyttämistä alueista.

2. KARTOITUSALUE

Kartoituskohteena oli Järvenpään kaupungin Ristinummen kaupunginosaan kuuluva asemakaavoittamaton alue, joka rajautuu pohjoisessa Poikkitiehen (maantie 145), lännessä päärataan, idässä kaupungin rajan ja etelässä yleiskaavan osoittamiin tuleviin asunto- ja virkistysalueisiin. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 45 ha. Poikkien uuden yritys- ja palvelualueen kehittäminen on käynnistynyt kaavarunkosuunnitelman laadinnalla. Kartoitusalue kaavarunkosuunnitelmien esitetty kuvassa 1. Kartoitusalueella on peltoa, metsää ja maalaistalon pihapiiri.

Kuva 1. Järvenpään Poikkien yritys- ja palvelualueen kaavarunkoluonnos (lähde: Järvenpään kaupunki www.jarvenpaa.fi).

3. LEPAKOIDEN SUOJELU SUOMESSA

Suomen kaikki lepakkolajit ovat luonnonsuojelulain (LSL 29 §) nojalla rauhoitettuja. Ne kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, joiden levähdys- ja lisääntymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä koko Euroopan Unionin alueella (LSL 49 §). Ripsisiippa on Suomessa luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN) ja pikkulepakko vaarantuneeksi (VU). Suomi liittyi Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS) vuonna 1999. Sopimus velvoittaa osapuolimaita huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta sekä tutkimusta ja kartoituksia lisäämällä. EUROBATS -sopimuksen mukaan osapuolimaiden tulee pyrkiä säästämään lepakoille tärkeitä ruokailualueita sekä siirtymä- ja muuttoreitit.

4. SUOMEN LEPAKOT

Etelä-Suomesta on tavattu 13 lepakkolajia, joista kuusi on muuttavaa eli ne viettävät vain kesän Suomessa. Suomessa talvehtivat lepakot heräävät horroksesta huhti-toukokuussa. Talvehtimisen jälkeen naaraat hakeutuvat perinteisiin lisääntymiskolonioihin. Aikuiset koiraat elävät usein erillään naaraiden ja poikasten yhteisöistä. Lepakot synnyttävät kesäheinäkuussa ja niillä on usein vain yksi poikanen.

Eteläisessä Suomessa yleisimmät lajit ovat samat kesällä ja talvella eli pohjanlepakko, viiksisiiippa, isoviiksisiiippa, vesisiippa ja korvayökkö. Muuttavista lajeista yleisin on pikkulepakko. Lepakot saalistavat öisin ja viettävät päivät piilopaikoissaan. Kaikki Suomen lepakot ovat hyönteissyöjiä. Vesisiippa ja lampisiippa syövät lisäksi pieniä kaloja.

Lepakot paikallistavat saaliinsa kaikuluotaamalla niitä ultraäänillä, joita ihminen ei yleensä kuule. Lepakoiden ultraääniä kuunnellaan lepakkodetektorin avulla. Laite muuntaa lepakoiden äänet ihmisen kuuloalueella kuultaviksi. Lepakot saalistavat erilaisissa ympäristöissä, joten lajien kaikuluotausäänet poikkeavat yleensä toisistaan. Isoviiksisiiippa ja viiksisiiippa saalistavat samanlaisessa ympäristössä, joten niiden ääniä on hankala erottaa toisistaan. Lajinmäärityksen vaikeuden vuoksi viiksisiiippa ja isoviiksisiiippa esitetään tässä raportissa yhdessä termillä ”viiksisiiipat”. Korvayökkö etsii saalistaan myös kuuntelemalla. Tämä vaikeuttaa sen havaitsemista kartoituksissa, koska se äänтелеe harvemmin kuin muut lajit.

5. KARTOITUSMENETELMÄT

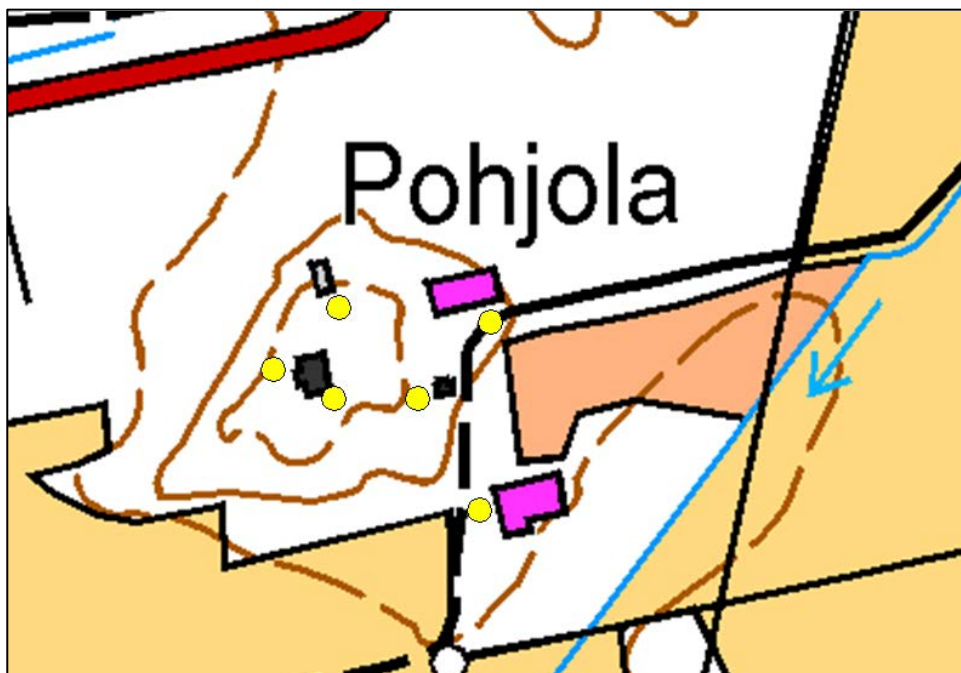
Kartoituksessa koko kartoitusalue käveltiin kattavasti läpi kolmena yönä: 1.6. - 2.6.2014; 16. - 17.7.2014 ja 1. - 2.8.2014. Samalla kuunneltiin detektorilla (Petterson D240X) lepakoiden ultraääniä. Kartoitusta tehtiin poutaisina, sumuttomina öinä ja enintään kohtalaisella tuulella

(5 m/s), yölämpötilan ollessa yli 8 astetta. Kartointu aloitettiin auringonlaskun jälkeen ja se jatkui auringon nousuun.

Työtä tehostettiin passiiviseurannalla: lepakoiden ääniä taltioivia laitteita (Pettersson D500X, ANABAT SD1) sijoitettiin kartoitusöiksi Pohjolan tilan eri rakennusten välittömään läheisyyteen. Laitteiden nauhoittamat äänet analysoitiin myöhemmin tietokoneohjelmalla (BatSound, Analook). Passiivilaitteiden sijainti on merkitty keltaisilla pisteillä kuvaan 2.

Passiivilaitteella saadaan tietoa selvitysalueella esiintyvistä lepakkolajeista. Aktiiviseurannalla eli lepakkojen kuuntelukävelyllä saadaan passiivilaitteita luotettavampaa tietoa lepakoiden runsaudesta sekä pystytään rajaamaan lepakoiden ruokailualueet. Muuttavat lepakot ovat Suomessa harvinaisia, mutta ne saalistavat kovalla äänellä ja niiden äänet on helppo erottaa toisistaan jälkeenpäin tietokoneohjelmalla. Siksi niiden löytämisen apuna on hyvä käyttää passiiviseurantaa.

Passiivilaitteiden lisäksi, lepakoiden piilopaikkoja (päiväpiilot ja lisääntymiskoloniat) etsittiin tarkkailemalla Pohjolan tilan rakennuksia auringon laskun ja auringon nousun aikaan. Lisäksi rakennukset kierrettiin ympäri ja kuunneltiin detektorilla, kuuluuko talon sisältä lepakoiden ääniä. Samalla tarkastettiin, löytyykö rakennusten ulkopuolelta lepakoiden ulosteita.

Kuva 2. Passiivilaitteiden sijainti Pohjolan tilalla kartoitusöinä kesällä 2014.

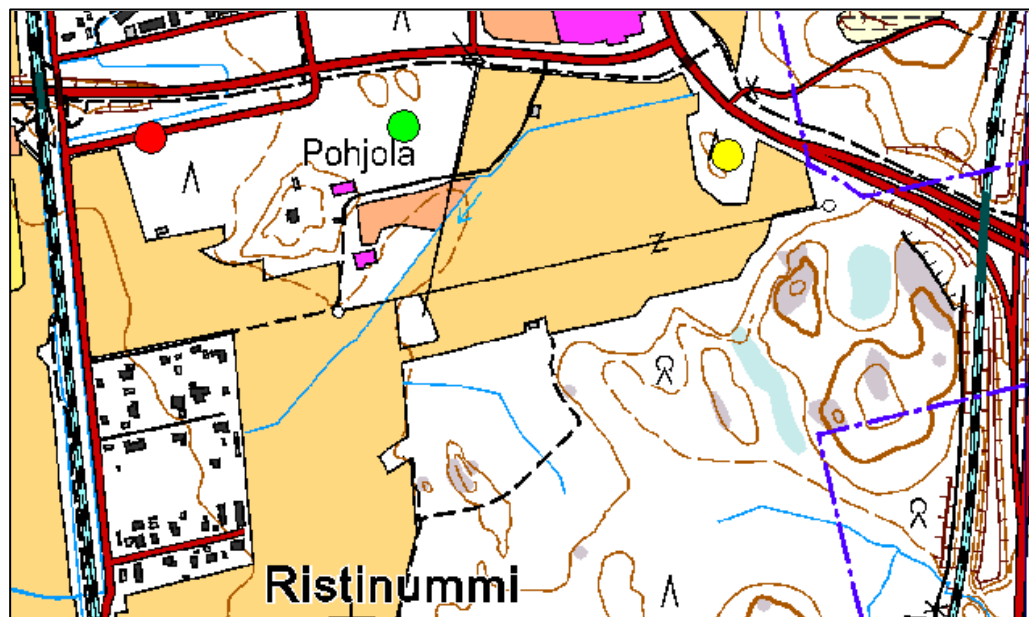

6. TULOKSET

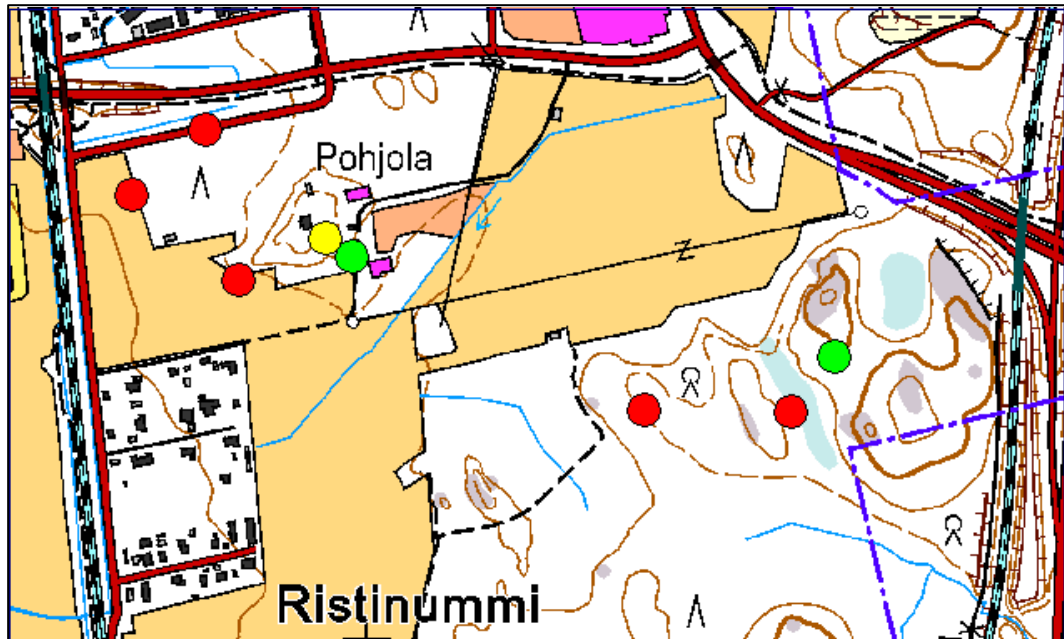
Kävelykartoituksessa Poikkien alueelta havaitut lepakot on esitetty kuvissa 3–5. Kävelykartoituksessa havaittiin alueelta kolme lepakkolajia: pohjanlepakko, viiksisiippalaji ja korvayökkö. Lepakoita oli alueella suhteellisen vähän.

Passiividetektoreilla Pohjolan kartanon pihapiiristä havaitut lajit olivat pohjanlepakko, viiksisiippalaji ja korvayökkö. Passiividetektorien äänittämät äänet olivat kaukaisia ääniä eli rakennusten välittömässä läheisyydessä ei havaittu lepakoita. Lepakoiden ei myöskään havaittu lentävän sisään rakennuksiin tai lähtevän ulos niistä. Talojen seinämistä ei löydetty lepakoiden ulosteita.

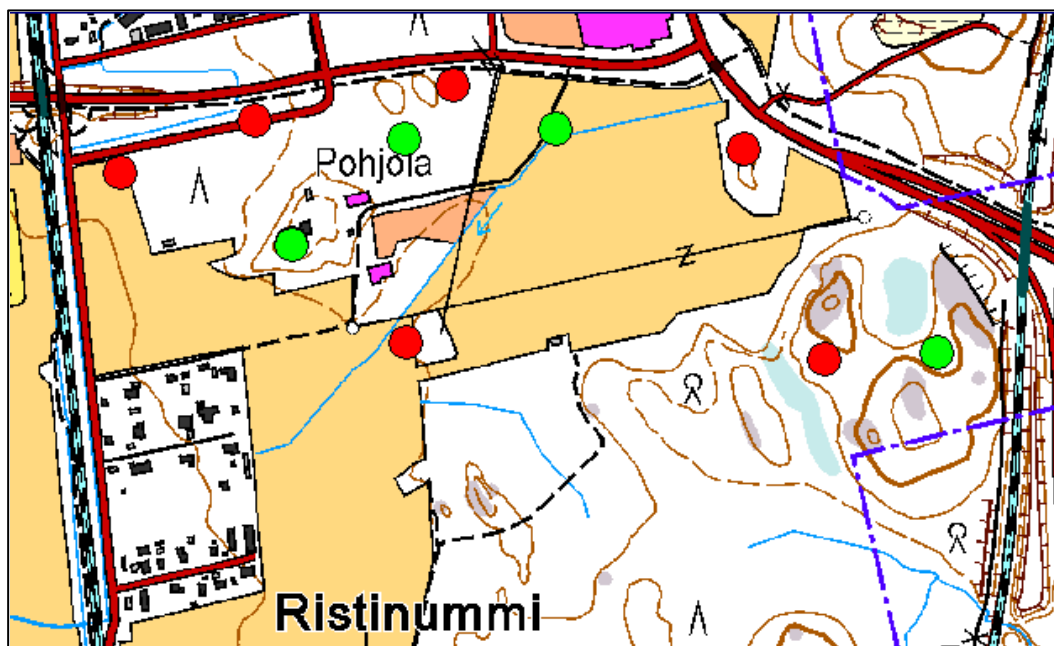
Pohjolan talon isäntää Reima Simsiötä haastateltiin lepakoiden suhteen. Talon isäntä ei ollut koskaan havainnut rakennuksissa lepakoita. Alueelta ei löytynyt lepakoiden talvehtimiseen sopivia maanalaisia tiloja. Pohjolan isännän mukaan alueella ei ole kellareita.

Kuva 3. Kesäkuun 2014 lepakkohavainnot Poikkien alueelta: punainen piste = pohjanlepakko, vihreä piste = viiksisiippalaji, keltainen piste = korvayökkö.

Kuva 4. Heinäkuun 2014 lepakkohavainnot Poikkien alueelta: punainen piste = pohjanlepakko, vihreä piste = viiksisiiippalaji, keltainen piste = korvayökkö.

Kuva 5. Elokuun 2014 lepakkohavainnot Poikkien alueelta: punainen piste = pohjanlepakko, vihreä piste = viiksisiiippalaji.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Poikkities alueen rakennuksista ei löytynyt lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, joiden hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulaissa kielletty. Myöskään EUROBATS sopimuksen suojelemissa tärkeiksi katsottavia lepakoiden ruokailualueita ei Poikkities alueella ole.

Poikkities alueella tavattiin lepakoita suhteellisen vähän. Pääosa alueella tavatuista lepakoista oli pohjanlepakoita, jotka menestyvät hyvin kaupunkiolosuhteissa ja hyödyntävät kaupunkien valoja hyönteisiä pyytäessään. Etenkin alueen kaakkoisosan metsät ovat olleet lepakoiden kannalta liian tiheitä saalistamiseen, mutta hiljattain suoritettujen harvennushakkuiden myötä niistä on tullut sopivan väljiä viiksisiippalajeille, joten viiksisiippojen määrä voi alueen kaakkoisosassa tulevaisuudessa lisääntyä.

Poikkities yritys- ja palvelualueen toteuttaminen ei siten heikennä eikä hävitä lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja eikä tärkeitä ruokailualueita Järvenpäässä.

8. LÄHTEET

Järvenpään kaupunki 2014. Poikkities yritys- ja palvelualueen kaavarunko.
http://www.jarvenpaa.fi/--Poikkities_yritys-_ja_palvelualueen_kaavarunko--/sivu.tpl?siivu_id=7140

Karttapohjat:

Maanmittauslaitoksen avoimien aineistojen tiedostopalvelu.
<http://www.maanmittauslaitos.fi/aineistot-palvelut/latauspalvelut/avoimien-aineistojen-tiedostopalvelu>